

14/10/83

EL LLENGUATGE

Res o gens

La diferència entre dues oracions com *No pesa res* i *No pesa gens* és ben clara per a tothom: la primera es diu d'un botiguer i la segona d'un paquet, un sac, una maleta, etc. En *No pesa res* el verb *pesar* és usat transitivament, amb el pronom *res* com a complement directe, i en *No pesa gens* aquest mateix verb és usat intransitivament i modificat per l'adverbi *gens*. La frase de sentit oposat a la primera és *Ho pesa tot* i també, amb un valor més relatiu, *Pesa moltes coses*.

En canvi, la frase de sentit oposat a la segona hauria d'ésser *Pesa molt*, al costat de la qual, però, tenim, indicant valors intermedis, *Pesa poc*, *Pesa bastant*, *Pesa força*, *No pesa gaire*, etc. Igualment clara ha d'ésser la distinció entre *No m'agrada res*, en què *res* és el subjecte, i *No m'agrada gens*, oració amb un subjecte sobreentès (el programa, la situació, aquest individu, etc.) i l'adverbi *gens* actuant d'element modificador. Anàlogament al cas anterior, al costat de la primera tenim *M'agrada tot* i *M'agraden moltes coses*, i al costat de la segona *M'agrada poc*, *No m'agrada gaire*, etc.

L'esquema que acabem d'exposar sembla prou clar i complet perquè pugui resoldre tots els casos dubtosos entre l'ús de *res* i el de *gens*. Però aquesta confiança és sempre una mica exposada. Certament que ens privaria de caure en incorreccions tan flagrants com serien les frases «No ens vam cansar res» o «Les seves paraules no m'importen res», però ens obliguen a una consideració més detinguda si ens cal determinar la correcció d'una frase avui tan usuals com *No menja res*. És clar que així com diem *Menja molt*, *Menja poc*, *No menja gaire*, etc., Caldria dir *No menja gens*. Què diríem, però, d'algú a qui havent estat presentades moltes menges no en va tastar cap? Hauríem de dir *No es va menjar res*, talment com diem *S'ho va menjar tot*. Tanmateix, cal convenir que costa de rebutjar categòricament una frase que ens és tan familiar com *No menja res* (o *No va menjar res*). Cal fer observar que si bé és impossible una oració com «Ho va menjar tot» (comparem *No pesa res* i *Ho pesa tot*), no sembla que hi hagi cap inconvenient a dir *Va menjar moltes coses* (com *Pesa moltes coses*). D'altra banda, si bé en *Menja molt* el quantitatiu *molt* és evidentment un adverbí, com *força*, *poc*, *bastant*, *gaire*, etc., hom tendeix, potser, a atribuir-li un cert valor pronominal —oposat a *res*.